

Markavvattning och gränsdragningsproblem inget nytt

- Blir mer och mer aktuellt i ett förändrat klimat
- Två vägledande myndigheter inblandade NV och HaV
- Två tillsynsmyndigheter länsstyrelsen – kommunen

Idag tänker vi med utgångspunkt i markavvattningsdefinitionen prata om detta:

- Markavvattningsdefinitionen.
- Åtgärder och syftet
- Vilket vatten avses när man pratar markavvattning?
- Varaktigt?
- Dagvatten/avloppsvatten
- Bortledande av vatten
- Skydda mot vatten – vad menas?

Jordabalken/12 kap 6§ MB/kompensationsdike...

STÄLL FRÅGOR!

Dike-Bäck Åker, Lehnart Mathiasson, IBL - 095nf197

Deich vor Upleward (Krummhörn), Niedersachsen, Deutschland

Utgångspunkter för handläggningen

Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

9§ Förvaltningslag (2017:900)

Markavvattning är vattenverksamhet

I Miljöbalken definieras (11 kap. 2 §) markavvattning som en åtgärd som utförs

- för att avvattna mark, när det inte är fråga om avledande av avloppsvatten,
- för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller
- för att skydda mot vatten,

När syftet med åtgärden är *att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål.*

Historiskt har åtgärderna varit dikning, sjösänkningar eller invallning.

Tillståndet avser en vattenanläggning - inte en verksamhet

Dike-Bäck Åker, Lehnart Mathiasson, JBL - 005nf167

Deich vor Upleward (Krummhörn),
Niedersachsen, Deutschland

Vilket vatten avses när man pratar markavvattning?

- Allt vatten.
- Vid exempelvis dikning för skogs- eller jordbruksproduktion kan markavvattningsåtgärden innebära bortledning av fritt markvatten eller grundvatten för att öka tillväxten.
- avledning av yt- eller grundvatten från ett vattenområde (våtmark/torvmark) för att varaktigt sänka ytvatten eller grundvattennivån och därmed möjliggöra för exempelvis vägbyggen, torvtäkter, skogs- eller jordbruk.

Varaktigt – Naturvårdsverket anser att....

- Att en åtgärd varaktigt ska öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål ska vara vägledande för bedömningen av om åtgärden är markavvattning, och det är effekten av åtgärden som ska vara varaktig.
- Den ska minst ska bestå under tiden för exploateringsprojektets genomförande.
- Avvattnande åtgärder som krävs för en kortare period, exempelvis temporära diken inom en täktverksamhet eller skyddsdikning efter skogsavverkning, är inte att betrakta som en varaktig åtgärd och är inte markavvattning, men kan vara en annan vattenverksamhet.

Dagvatten – kan vara ett avloppsvatten

- Dagvatten saknar legaldefinition. Enligt NFS 2016:6 - [Nederbördsvatten, dvs. regn- eller smältvatten, som inte tränger ned i marken, utan avrinner på markytan.](#)
Ex. från mer/mindre vattenhållande tak och mer/mindre genomsläppliga markytor.
- ”Avloppsdagvatten” är [vatten som avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning](#) (MFV enligt MB 9:2). När man bortleder sådant vatten, ovan eller under mark, är det avloppsvatten och inte markavvattning.
- Av förarbetena till lagen om allmänna vattentjänster framgår att med dagvatten avses [tillfälliga flöden av exempelvis regnvatten, smältvatten, spolvatten och framträngande grundvatten](#) (prop. 2005/06:78 s. 44).
- Inom ett verksamhetsområde för [bortledande av allmänt dagvatten](#), upprättat enligt 6 § LAV, är vattnet ett avloppsvatten. Parallellt träffas berörda verksamhetsutövare av ex. 2 kap. och 9 kap. miljöbalken.

Bortledande av grundvatten – markavvattning

- Bortledande av grundvatten omfattar även bortledande av s.k. skadligt vatten.
- Exempelvis vid täktverksamhet uppstår ibland ett behov av att leda bort skadligt grundvatten för arbeten under grundvattennivån.
  - Detta bortledande omfattas inte av markavvattningsdefinitionen om det inte sker vid markytan utan är en annan vattenverksamhet.

Exempel - Tillstånd till torvtäkt och vattenverksamhet - bortledning av grundvatten eller markavvattning?

Frågan: Kan avvattning av täkt genom pumpning i 20 år anses vara varaktigt?

Bakgrund

- Syftet är att utvinna torv, d v s att ta bort marklagret med torv. Vid uttag av torv måste vatten i tåkten, i huvudsak nederbördsvatten och det grundvatten som finns i och kring torven, kunna ledas bort.
- För Mossen sker detta med pumpning områdena att efterbehandlas och pumpningen avbryts. Ett nytt naturtillstånd kommer då att skapas i form av våtmarker med varierande vattendjup.
- Jämför med bergtäkter där pumpas nederbördsvatten och grundvatten i berget till ett anlagt dike som i sin tur leds till recipient efter rening - alltid bortledning av vatten
- Likheter: utvinna material och likartade tillståndstider.
- Mossens ansökan avser 20 år – varaktigt?

BOLAGETS ARGUMENT MOT MARKAVVATTNING

I fall med självfallsdiken som lämnas kvar efter avslutad torvproduktion för exempelvis skogsbruk kan effekten av avvattningen anses bli varaktig. Men vid en torvtäkt som Mossen som till helt övervägande del kommer efterbehandlas till våtmark genom att pumpningen avslutas, är effekten följaktligen inte varaktig.

Med hänsyn till att ansökt verksamhet inte medför varaktiga effekter utan vattennivån tillåts stiga vid efterbehandlingen vidhåller bolaget sammantaget utifrån förarbeten och lagens utformning att ansökt vattenverksamhet vid Sävnemossen utgör bortledning av dag- och grundvatten.

Skydda mot vatten

- Miljöbalken definierar markavvattning som en åtgärd som utförs för att skydda mot vatten,
  - Varaktigt skydda ett markområde från översvämning av ett vattenområde eller vattendrag – ex vall.

Vallar eller andra åtgärder som är till för att skydda mot ytligt rinnande vatten utanför ett vattenområde i samband med regn, snösmältning eller avverkningar uppströms bör inte anses vara markavvattning.

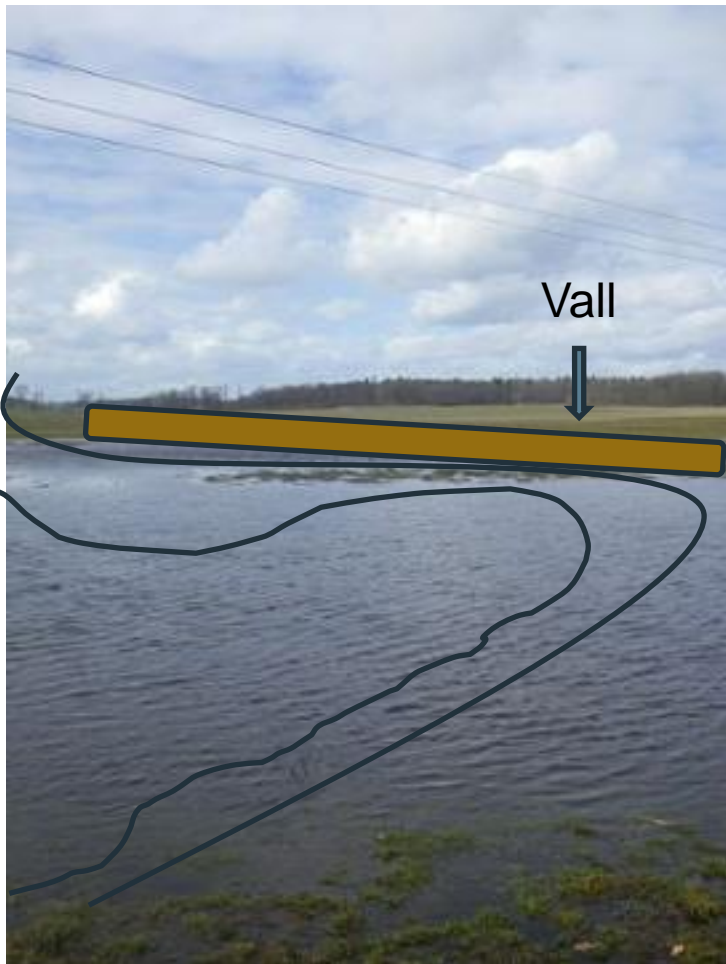
Skydda mot vatten

Miljöbalken definierar markavvattning som en åtgärd som utförs för att skydda mot vatten,

- Varaktigt skydda ett markområde från översvämning av ett vattenområde eller vattendrag – ex vall.

- placerad inom ett vattenområde och
- skydda mot vatten som förekommer inom vattenområdet.

Vallar eller andra åtgärder som är till för att skydda mot ytligt rinnande vatten utanför ett vattenområde i samband med regn, snösmältning eller avverkningar uppströms bör inte anses vara markavvattning.

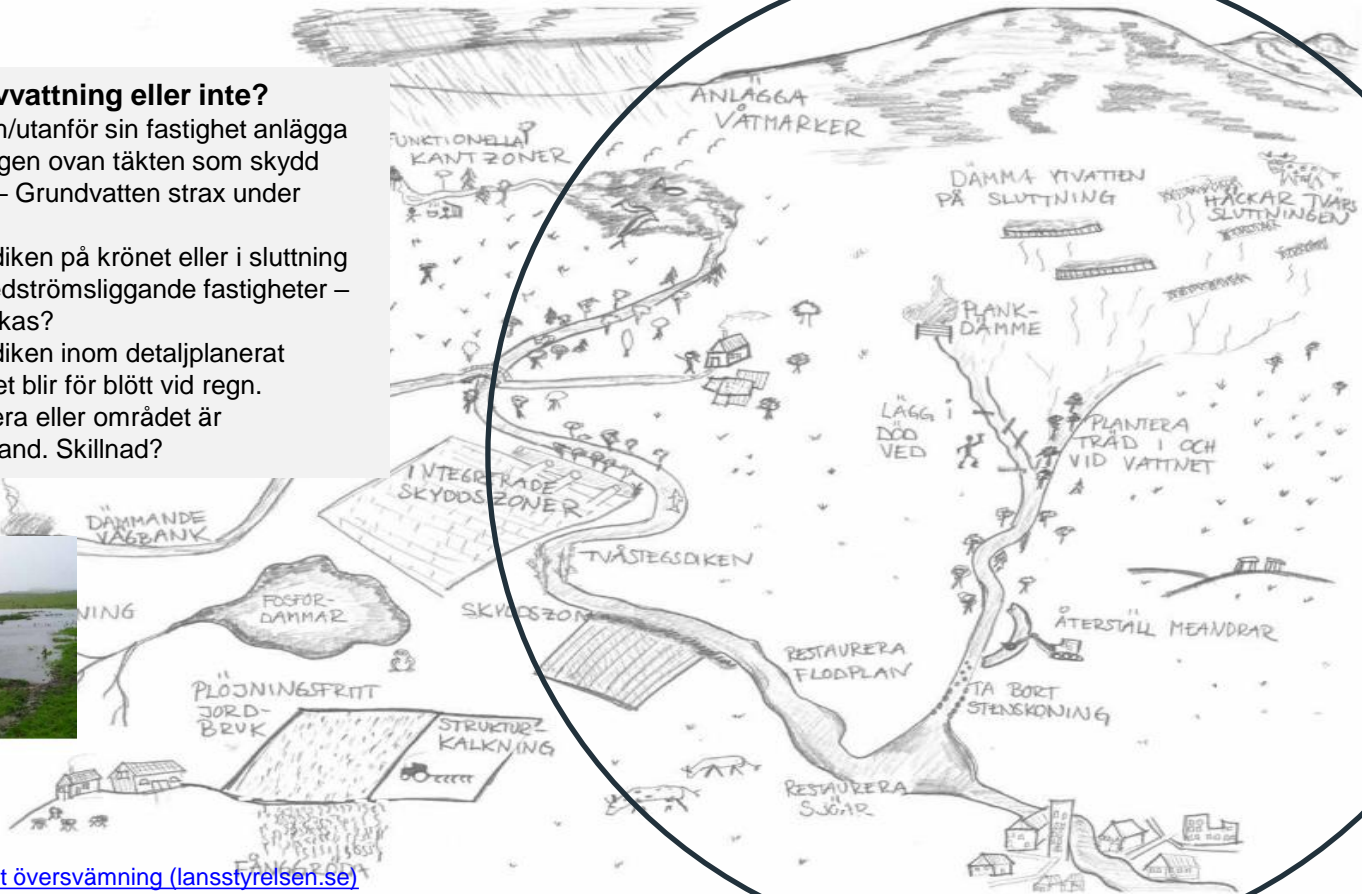

Scenarion Markavvattning eller inte?

1. Bergtäkt vill inom/utanför sin fastighet anlägga diken på slutningen ovan täkten som skydd mot ytavrinning – Grundvatten strax under markyta.
2. VU vill anlägga diken på krönet eller i sluttning för att skydda nedströmsliggande fastigheter – våtmarker påverkas?
3. VU vill anlägga diken inom detaljplanerat område för att det blir för blött vid regn. Området är tät lera eller området är genomsläpplig sand. Skillnad?

• Bilden från bilden till vänster efter kraftig regn. Foto: © Newcastle University

Illustrationen visar var åtgärderna kan placeras i landskapet. Illustration: Linnea Jägerud

Några undantag från tillståndsplikt och annat...

- **Skyddsdikning** – inte markavvattnig då åtgärden inte ska vara varaktig utan ersätta trädens tidigare dräneringsförmåga - Samråd 12:6 med Skogsstyrelsen.
- **Kompensationsdikning** – anläggning av diken för att återställa markens tillstånd i de fall vattenproblem uppkommit på grund av åtgärder på intilliggande mark. Syftet är inte att varaktigt ÖKA en fastighets lämplighet för ett visst ändamål
- **12 kap 6 § MB**
Kan en verksamhet eller en åtgärd **som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i denna balk komma att väsentligt ändra naturmiljön**, skall anmälan för samråd göras hos den myndighet som utövar tillsynen enligt bestämmelser i 26 kap. eller bestämmelser som har meddelats med stöd av samma kapitel.

Jordabalken – civilrättsligt

3 kap. Rättsförhållanden mellan grannar

1 § Var och en skall vid nyttjande av sin eller annans fasta egendom taga skälig hänsyn till omgivningen.

3 § Den som avser att utföra eller låta utföra grävning eller liknande arbete på sin fastighet skall vidta varje skyddsåtgärd som kan anses nödvändig för att förebygga skada på angränsande fastigheter. Bestämmelser om ersättning för skador till följd av grävning eller liknande arbete finns i **32 kap. miljöbalken**.

32 kap. Miljöbalken

5 § I andra fall än som anges i 3 eller 4 § skall skadestånd betalas för skador som orsakas av grävning eller liknande arbete, om den som utför eller låter utföra arbetet har försummat att vidta sådana skyddsåtgärder som anges i 3 kap. 3 § jordabalken eller i ett annat hänseende har brustit i omsorg vid arbetets utförande.

Dike-Bäck Åker, Lennart
Mathiasson, IBL - 005nf197

SLUT

Slutsats och medskick

- Tillsyn av gränsdragningsfrågor är svårt. Ärenden ska utredas lagom och efter dess betydelsegrad för allmänna och enskilda intressen.
- Om det är verksamheter som typiskt sätt krävt tillstånd till markavvattning men nu anses vara exempelvis bortledande. Ta en funderare. Hör av er vid behov.
- Våga fatta ett beslut och motivera.
- OM ert beslut överklagas - bra och demokratiskt.
- Blev det fel – lär av det och sprid era lärdomar till andra inklusive Naturvårdsverket.

Kom ihåg! 9§ Förvaltningslag (2017:900)

Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Dike-Bäck Åker, Lehnart Mathiaasson, IBL - 005nf197

Deich vor Upleward (Krummhörn), Niedersachsen, Deutschland